

The Effect Of Creative Drama Education Program On Social Behavior And Social Problem Solving Skills Of Children

Nihal AKALIN, Niğde Ömer Halisdemir University, ORCID ID: 0000-0002-1968-3724
Menekşe BOZ, Hacettepe University, ORCID ID: 0000-0002-6218-105X

Abstract

In this research, the effect of the creative drama training program (CDTP) on social behavior and social problem solving skills of children was examined. The current research was carried out in an experimental design with pretest-posttest and control group. The study group of the research consists of 40 children. Both the experimental group and the control group are composed of 20 children. Data collection tools used in the research are Preschool and Preschool Behavior Scales (PKBS_2) and Wally Social Problem Solving Test (WSPÇ). The data in the research was analyzed through Mann Whitney U Test, Wilcoxon Signed Rank Test, Spearman Correlation Analysis and eta square (η^2) value was calculated. According to the results obtained from the research, it was seen that the CDTP had a significant effect on the increase in the total scores of social (behaviors) and social problem solving skills of the children in the experimental group. The findings of the research were discussed in the context of the related literature and some recommendations were made based on the results of the research.

Keywords: *Creative drama, social problem-solving skills, social skill, social, development, social behavior*

Inonu University
Journal of the Faculty of
Education
Vol 25, No 1, 2024
pp. 319-340
DOI
10.17679/inuefd.1162816

Article Type
Research Article

Received
16.08.2022

Accepted
29.04.2024

Suggested Citation

Akalın, N. & Boz, M. (2024). The Effect Of Creative Drama Education Program On Social Behavior And Social Problem Solving Skills Of Children, *Inonu University Journal of the Faculty of Education*, 25(1), 319-340. DOI: 10.17679/inuefd.1162816

This article was produced the doctoral dissertation thesis accepted by Hacettepe University, Institute of Educational Sciences, Preschool Education Department on October 11, 2021.

EXTENDED ABSTRACT

Introduction

Children who are supported as from the early years of their preparation process for social life will maintain their lives as academically successful individuals with improved problem-solving skills who can establish harmonious peer relationships and maintain their social skills development (Darling-Churchill & Lipman, 2016; Mayeux & Cillesen, 2003). Creative drama, which includes socialization by definition, contributes to the establishment of social behaviors and social skills on sound foundations with participants who discuss, speak, experience events personally, observe and create (Frydman, 2016; Gönen & Dalkılıç, 2017; Švábová, 2017).

Purpose

This research aims to examine the effect of creative drama training program (CDTP) on social behavior and social problem solving skills of children.

Method

The research is designed as an experimental study with pretest-posttest and control group. It is asserted that the pretest-posttest grouped design is generally a preferred research design in behavioral sciences because it both gives researchers a high statistical power in testing the effect of the experimental procedure on the dependent variable and allows the interpretation of the findings in a cause-effect relationship (Büyüköztürk, 2011).

Findings

It is seen that pre-school children gain social skills through CDTP. After the CDTP application of the children in the “experimental group,” a statistically more significant increase is observed in their scores of social cooperation, social acceptance/independence, and social interaction skills compared to the scores of the children in the “control group”. Research findings show that CDTP enables preschool children to acquire social problem solving skills. The findings obtained as a result of the statistical analysis reveal that the CDTP applied in the research contributes to the development of social behavior and interpersonal conflict resolution skills of young children.

Discussion & Conclusion

According to the results of the research, it is seen that the CDTP applied in the research contributes to the “development of social skills.” Several studies supporting this finding of the research were also found in the literature (Brown, 2017; Gao & Hal, 2019). Unlike traditional education systems, conducting the activities for social skills included in the CDTP with different drama techniques within a group may have increased the interest in these activities and contributed to the development of social skills positively. Research findings show that pre-school children acquire “social problem solving skills” through CDTP. CDTP implemented in the research may have increased children’s scores of social problem solving skills as it enables them to enact daily-life problems in groups, find effective solutions to those problems and associate these solutions with life. There are several studies in literature that support the results of the research (Dak & Trivedi, 2019; Değirmenci, 2020). The findings of the research reveal that the CDTP implemented in the research contributes to the development of social behavior and interpersonal conflict resolution skills of young children. Children who become socially competent through CDTP have more pro-social behaviors such as cooperation, obeying rules, sharing, being fair, and waiting for their turn. Considering that children can solve social problems by using such behaviors, it can be claimed that the program makes positive contributions to the development of social behavior. Other studies with similar results also exist in the literature (Marryat, Thompson, Minnis ve Wilson, 2014; Sebanc, 2014).

Yaratıcı Drama Eğitim Programının Çocukların Sosyal Davranış ve Sosyal Problem Çözme Becerilerine Etkisi

Nihal AKALIN, Niğde Ömer Halisdemir Üniversitesi, ORCID ID: 0000-0002-1968-3724
Menekşe, BOZ, Hacettepe Üniversitesi, ORCID ID: 0000-0002-6218-105X

Öz

Bu çalışmada, Yaratıcı Drama Eğitim Programı'nın (YDEP) çocukların sosyal davranış ve kişilerarası sorun çözme becerilerine etkisi incelenmiştir. Mevcut çalışma ön test-son test ve kontrol gruplu deneysel desende gerçekleştirilmiştir. Araştırmada deney grubunda 20, kontrol grubunda 20 olmak üzere toplam 40 çocuk yer almıştır. Verilerin toplanmasında; Anaokulu ve Ana Sınıfı Davranış Ölçeği (PKBS_2) ve Wally Sosyal Problem Çözme Testi (WSPÇ) kullanılmıştır. Çalışmanın veri analizinde; Mann Whitney U Testi, Wilcoxon İşaretili Sıralar Testi, Spearman Korelasyon Analizi kullanılmış, eta kare (η^2) değeri hesaplanmıştır. Araştırmadan elde edilen sonuçlara göre, YDEP' in uygulandığı çocukların sosyal beceri ve sosyal sorun çözme becerileri toplam puan artışında istatistiksel olarak anlamlı düzeyde etki olduğu ortaya konulmuştur. Araştırmanın sonuçlarından hareketle bazı öneriler geliştirilmiştir.

Anahtar Kelimeler: *Yaratıcı drama, sosyal gelişim, sosyal davranış, sosyal beceri, sosyal problem çözme*

İnönü Üniversitesi
Eğitim Fakültesi Dergisi
Cilt 25, Sayı 1, 2024
ss. 319-340
DOI
10.17679/inuefd.1162816

Makale Türü
Araştırma Makalesi

Gönderim Tarihi
16.08.2022

Kabul Tarihi
29.04.2024

Önerilen Atıf

Akalın, N. & Boz, M. (2024). Yaratıcı Drama Eğitim Programının Çocukların Sosyal Davranış ve Sosyal Problem Çözme Becerilerine Etkisi. *İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 25(1), 319-340. DOI: 10.17679/inuefd.1162816

Bu makale Hacettepe Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü tarafından 11Ekim, 2021 tarihinde kabul edilen doktora tezinden üretilmiştir.

Yaratıcı Drama Eğitim Programının Çocukların Sosyal Davranış ve Sosyal Problem Çözme Becerilerine Etkisi

1. Giriş

Erken çocukluk dönemi, çocuğun bütünsel gelişiminde çok hızlı ilerleme kaydettiği bir dönemdir (Bredenkamp, 2015; Hu, Fan, Wu, Locasale-Crouch, Yang ve Zhang, 2017; Morrison, 2003). Çocuk doğduğunda sosyal ilişkileri ebeveynlerle sınırlı iken okul öncesi eğitim kurumuna başlaması ile birlikte akran grupları ve öğretmenleri de bu ilişki ağına dâhil olmaktadır (Bronfenbrenner, 2005; Howard ve Melhuish, 2017). Sosyal-duygusal açıdan çevresi genişleyen çocuk, aile bireyleriyle olan etkileşimlerinden edindiği becerileri akran gruplarına aktarabilmekte ve aynı zamanda akran ilişkilerinden de etkilenecek sosyal gelişimini sürdürmektedir (Arewasikporn, Dawis ve Zautra, 2013; Atış Akyol, 2020). Çocuğu toplumsal yaşama hazırlama sürecinde okul öncesi eğitim kurumları önemli görevler üstlenmektedir (Atış Akyol, 2020; Kitta ve Kapinga, 2015). Yaşamın ilk yıllarından itibaren sosyal etkileşim ve sosyal beceri açısından bu kurumlarda desteklenen çocuklar, akademik yaşantısında başarılı, toplumsal ilişkilerde özgüvenli, uyumlu arkadaş ilişkileri kurabilen, problemlerini etkili yollarla çözebilen, mutlu ve uyumlu kişiler olarak hayatlarına devam edeceklerdir (Darling-Churchill ve Lipman, 2016; Mayeux ve Cillesen, 2003). Çocuğun yetişkinlik döneminde sosyal çevresine uyumunun en iyi belirleyicisi, okul notları ya da zekâ puanı değil sosyal beceri ve sosyal ilişkilerdeki yeterlilik düzeyidir (Hartup, 1992). Sosyal beceri, bireyin iletişim kurmak, kendini ifade etmek, sorumluluklarını yerine getirmek, toplumsal ilişkilerde uyum sağlamak için sergilemesi istenen öğrenilmiş davranış kalıplarıdır (Kjøbli ve Ogden, 2014; Leidy, Guerra ve Toro, 2010). Erken yıllardan itibaren sosyal becerileri gelişmemiş ya da yetersiz olan çocuklar yaşamları boyunca problemlerle yüz yüze kalabilmektedirler (Nissen ve Hawkins, 2010). Bu durumun bir sonucu olarak, sosyal becerilere sahip olmayan çocuklar zaman içinde kişiler arası etkileşimlerde sorunlar yaşamaktadırlar. Kişilerarası etkileşimler zaman içerisinde bazı sorunlara da yol açmaktadır. Bireyler sosyal ilişkilerinde devamlılık ve toplumsal bütünlüğün sağlanması için sorunları etkili bir şekilde çözme becerisine sahip olmalıdır. Sosyal problem çözme becerisi sağlıklı toplumsal ilişkiler için önemli bir sosyal beceridir. (Samancı ve Uçan, 2015). Sosyal problem çözme becerisi, bireyin karşı karşıya kaldığı problemleri çözmek için organize edilmiş becerileri kullanmasıdır (Shure ve Spivack, 1982). Davranışların şekillenmeye başladığı ve kişilik gelişiminin temellerinin atıldığı erken yıllarda, çocukların sosyal davranış ve kişilerarası sorun çözme beceri gelişimini destekleyecek eğitim ortamlarının hazırlanması bu becerilerin gelişimi için oldukça önemlidir. Genel olarak okullarda geleneksel eğitim sistemi içinde çocuğun duygularını, düş-hayal ve imgesel düşünme gücünü kullanarak sürece etkin katılımına pek fazla olanak sunulmamaktadır (San, 1990). Yaratıcı dramanın eğitim-öğretim sürecinde kullanılması, çocukların zihinsel süreç gelişiminin yanı sıra hayali ve duygusal deneyimlerinin de gelişimine olumlu etki ederek yaratıcı ve duyarlı bireylerin yetişmesini sağlayacaktır (San, 1996). Duyu eğitimi, yaratıcı iç görü ve yaratıcı ifade tarzı yaratıcı dramanın temelinde yer alan kavramlardır (O'Hara, 1984). Yaratıcı drama doğaçlama, rol oynama gibi tiyatro tekniklerini kullanarak bir grup etkinliği şeklinde bir durumu, olayı düşünceyi canlandırma üzerine kurulu bir öğretim yöntemidir (Adıgüzel, 2017; San, 2002). Yaratıcı drama süreci; çocukların yaratıcılık, hayal gücü, eleştirel düşünme, problem çözme, iletişim kurma becerilerini geliştirmeyi amaçlayan, yetişkin ve çocukların sürece birlikte dâhil oldukları, fiziksel ve bilişsel uyarılmaların yaşandığı sistemli ve planlı bir süreçtir (McCaslin, 2016). Dramatik

etkinlikler sırasında katılımcılar, üstlendikleri roller ve yaptıkları canlandırmalar ile gerçek dünya ile kurgusal dünya arasında gidip gelirler (Adıgüzel, 2017; Pinciotti, 1993). Yaratıcı drama süreci aşamalar şeklinde gerçekleştirilir ve süreç içerisinde olmazsa olmaz bazı bileşenler vardır. Her şeyden önce bir grup etkinliği olduğu için grubun varlığı ve gruba liderlik yapabilecek alanında uzman eğitimcilerin olması gereklidir. Katılımcıların yaratıcı drama aşamalarını rahatça gerçekleştirebileceği bir mekân ve bu mekânda sergilenecek canlandırmaların dayanağı olan bir konu olması gerekmektedir (Adıgüzel, 2017; Drim, 2005; Oğuz, 2019). Yaratıcı drama bazı kaynaklarda farklı isimlendirilen, genel olarak “ısınma/hazırlık”, “canlandırma” ve “değerlendirme/tartışma” aşamalarından oluşmaktadır (Adıgüzel, 2017, Arveklev, Beng, Wigert, Morrison-Helme ve Lepp, 2018; Erdoğan, 2015; Üstündağ, 2009). Isınma/hazırlık aşamasında duyuları kullanma, gözlem yapma, tanışma, etkileşim kurma, güven kazanma gibi çalışmalar yapılır (Köksal Akyol, 2003; McCaslin, 2006; Prendiville ve Toye, 2007; Üstündağ, 2000). Ayrıca müzik ve ritme uygun yürüme, koşma, hayvan taklitleri, mekânda konum alma, farklı zemin ve zamanlarda yürüme şeklinde de gerçekleştirilebilir (Can Yaşar, 2023). Okul öncesi çocukların müzik eşliğinde sergiledikleri yaratıcı hareketler denge, koordinasyon, ritim ve vuruş becerileri ile bedenlerini keşfetme ve rahatlamalarını da sağlar (Gustafson, 2009; Iverson ve James, 2011). Yaratıcı dramada ısınma/hazırlık etkinlikleri çocukların beklenti ve deneyimlerinden esinlenilerek, güvenli bir katılım hissi oluşturması bakımından önem taşımaktadır (Doona, 2013). Çocuklar güvenli ve desteklendiklerini bildikleri bir ortamda keşfetmek, denemek ve öğrenmek için daha bağımsız hareketler sergileyeceklerdir (McCaslin, 2019). Canlandırma yaratıcı dramanın bir sonraki aşamasıdır, bu aşamada katılımcılar zihinlerinde tasavvur ettiği şeylerden ürettiği eylemleri oyunla sergileme becerisi gösterirler (Wee, 2009). Bu aşamada yaratıcı drama yoğun olarak tiyatro tekniklerini kullanır. Bu tekniklerden en önemlileri doğaçlama ve rol oynama olmakla birlikte, doğaçlama yaratıcı dramanın bel kemiğidir. Ayrıca donuk imge, sıcak sandalye, geriye dönüş, rol içinde yazma, pandomim, öğretmenin rolde olması gibi birçok teknik de kullanılır (Adıgüzel, 2017; Altınova, 2023; Arslan, 2015; Szecsi, 2008). Farklı teknikler kullanılarak yapılan canlandırmaların çocukta bıraktığı etki önemlidir. Süreçteki dramatik anlar, deneyimler, -miş gibi yapma, kurgusal dünyalar oluşturma bu aşamada gerçekleştirilir ve değerlendirilir (Burke, 2014; Can Yaşar, 2023). Katılımcıların bireysel ya da grup olarak aktif olduğu (Wright, Diener ve Kemp, 2013), yaratıcılık ve imgelem boyutunun önem kazandığı, konu/temaya bağlı grup doğaçlama oyunlarının sergilendiği aşama canlandırma aşamasıdır (Burke, 2014; Prendiville ve Toye, 2007). Yaratıcı dramanın son aşaması ise değerlendirme/tartışmadır. Katılımcıların süreç boyunca ne hissettikleri (Slade, 1995) ve süreç içindeki yaşantıları tekrar gözden geçirdikleri aşamadır (Köksal Akyol, 2003; Önder, 2010). Öğrenilenlerin kazanıma dönüşüp dönüşmediği bu aşamada belirlenir (Akkocaoğlu Çayır ve Erdoğan, 2015; Üstündağ, 2009). Yaratıcı drama sürecinin sonunda genel bir değerlendirme mutlaka yapılmalıdır ancak gerek görülürse her aşama sonunda da değerlendirmeye yer verilebilir. Süreç boyunca çocukların düşünme şekilleri, nasıl hissettikleri, yapılan canlandırmaları tekrar anımsayıp, içsel irdelemelerin yapılması bu aşamanın önemli bir dinamiğidir (Lewis ve Rainer, 2012). Değerlendirme aşamasında lider çocuklara, sürece ilişkin neler öğrendikleri, ne düşündükleri ile ilgili sorular sorar ve tartışma başlatır. Sonrasında çocukların verdiği cevapları da içeren, sürece yönelik düşüncelerini katılımcılarla paylaşır (Frydman, 2016; Švábová, 2017; Wee, 2009). Yaratıcı dramanın merkezinde yaparak yaşayarak öğrenme deneyimleri kazanan ve süreç boyunca aktif olan çocuk yer almaktadır. Dramatik etkinlikler çocuğun sosyal-duygusal, kişilik gelişimi, iletişim

becerileri ve yaşadığı dünyaya yönelik bilgi ve anlayış geliştirmesine katkı sağlamaktadır (Baldwin ve Fleming, 2003). Çocuklar yaratıcı drama süreci içinde bir hikâyeyi, olayı ya da durumu şekillendiren dinamikleri, ilişkileri, çatışmaları keşfederken konuya dair bilgi edinirler ayrıca oluşturdukları hayali dünyalarının içinde 21. yüzyıl öğrenme becerileri olarak da nitelendirilen sosyal davranışları (eleştirel düşünme, iş birliği, müzakere yapma, yaratıcılık ve problem çözme gibi) da kazanırlar (Brown, 2017). Yaratıcı drama, çocukların toplumsal ilişkilerinden kaynaklı sosyal problem çözme beceri gelişimi (Yılmaz, 2019), sosyal beceri, ifade ve iletişim becerileri, iş birliği yaparak çalışma beceri gelişimlerine olumlu katkılar sunmaktadır (Ong, 2020). Dramatik etkinlikler oyunlardan oluşur, oyun okul öncesi çocukların gelişim ve öğrenmesi üzerinde önemli etkileri olduğu bilinen ciddi bir uğraştır (Eirnarstodttir, 2014; Santrock, 2010). Çocuklar yaratıcı drama etkinliklerinde, grup doğaçlamasına dayalı oyunlarla benmerkezci düşünceden sıyrılarak, gelecekte sergileyecekleri rollere hazırlanırlar (Aksoy, 2019). Dramatik oyunlarla çocuklara bilişsel yeterlilik, sosyal davranışlar, sosyal problem çözme beceri gelişimi ve okuryazarlık beceri gelişimlerini destekleyecek çeşitli olanaklar yaratılır (Korosec ve Zorec, 2020; Santrock, 2010). Özünde oyunsu süreçler barındıran yaratıcı dramanın (Adıgüzel, 2017), çocukların yaşadığı dünyayı anlama, keşfetme ve sosyal beceri gelişimlerine olumlu etkisi vardır (Koerosec ve Zorec, 2020; Winston ve Tandy, 2005). Erken yıllardan itibaren çocukların pozitif ilişkiler kurmasını sağlayan sosyal beceri kalıplarının desteklenmesi, çocukların bu becerileri içselleştirmesine, yaşadığı dünyaya duyarlı olma ve özgüven sahibi bireyler olarak yetişmeleri için oldukça önemlidir. Çocukların sosyal beceri gelişimini desteklemek için birbirleriyle etkileşim kurabilecekleri yöntemlerin kullanılması yararlı olacaktır. Okul öncesi çocukların sosyal beceri kalıplarını içselleştirip davranışa dönüştürülebilmesi için yöntem seçiminin önemli olmasının yanı sıra (Şenol ve Metin, 2021), sistematik olarak hazırlanmış eğitim programları da kritik öneme sahiptir (Elias, 2006). Çocukların “sosyal beceri gelişiminin” desteklenmesinde, yöntem olarak yaratıcı dramanın tercih edilmesi isabetli bir seçim olacaktır (Aksoy, 2019). Tüm bu nedenlerden dolayı bu çalışmada, geleneksel öğretim yöntemlerinden farklı olan yaratıcı drama yöntemi ile hazırlanan YDEP’ in çocukların kişilerarası sorun çözme ve sosyal davranış gelişimi üzerindeki etkisini incelemek, bu becerilerini desteklemek ve gelecekteki araştırmalara ışık tutmak amaçlanmaktadır. Bu doğrultuda araştırmada şu hipotezlere yer verilmiştir:

1. YDEP, deney ve kontrol grubunu oluşturan çocukların “Sosyal Beceri Ölçeği (SBÖ)”, “Problem Davranış Ölçeği (PDÖ)” ile “Sosyal Problem Çözme Ölçekleri (WSPÇ)” son test puanlarından edinilen bulguların kıyaslanması sonucu deney grubu çocukları açısından anlamlı bir farklılık oluşmasında etkili olmuştur.

2. YDEP, deney grubundaki çocukların SBÖ, PDÖ ile WSPÇ’ den edinilen “ön test” “son test” puanları arasında anlamlı bir farklılık oluşmasında etkilidir.

3. YDEP uygulandıktan sonra, YDEP’ e dahil olan çocukların “sosyal beceri” ve “kişilerarası sorun çözme beceri” puanları karşılaştırıldığında istatistiksel açıdan anlamlı bir farklılık meydana gelmiştir.

2. Yöntem

2.1. Araştırma Deseni

Bu çalışmada amaç, çocukların sosyal beceri ve kişilerarası sorun çözme becerileri üzerinde araştırmacılar tarafından geliştirilen YDEP’ in etkili olup olmadığının incelenmesidir. Çalışma yürütülürken “ön test” “son test” ve “kontrol gruplu” deneysel desen kullanılmıştır. Bu

desenin; uygulanacak işlemin bağımlı değişken üzerindeki etkisinin sınanmasıyla ilgili istatistiksel açıdan araştırmacıyı güçlendirdiği, araştırma bulgularının sebep-sonuç ilişkisi bağlamında değerlendirilmesine olanak sunduğu ve çoğunlukla davranış bilimlerinde tercih edilen desenlerden biri olduğu ifade edilmektedir (Büyüköztürk, 2011).

2.2. Çalışma Grubu

Araştırma verileri, Millî Eğitim Bakanlığına bağlı Niğde Millî Eğitim Müdürlüğü bünyesinde faaliyet gösteren bir ilköğretim okulunun anasınıfından 2019-2020 Eğitim Öğretim döneminde toplanmıştır. Belirlenen okuldan sınıf sayıları, cinsiyet ve yaş grupları birbirine denk olan iki grup seçilerek deney ve kontrol grupları oluşturulmuştur. Araştırmaya “20 çocuk deney” ve “20 çocuk kontrol” grubundan olmak üzere toplam 40 çocuk katılmıştır. Her iki grubun da öğretmenleri lisans mezunudur ve öğrenim süreci dışında ek olarak bir yaratıcı drama eğitimi almamışlardır. Araştırmada yer alan çocuklar aynı bölgede ikamet etmektedir, yaş ortalamaları 63 aydır ve araştırma öncesinde herhangi bir yaratıcı drama eğitimine katılmamışlardır.

Araştırmada deney grubundaki çocukların %50’si erkek, %65’nin okul öncesi eğitimi kurumunda ilk yılı; kontrol grubu çocukların ise %60’ı erkek, %50’sinin kurumdaki ilk yılıdır.

Araştırmada deney grubunda yer alan çocukların öğretmenlerinin tamamı, annelerinin %70’i, babalarının %75’i; kontrol grubu çocukların ise öğretmenlerinin tamamı, annelerinin %55’i, babalarının ise %60’ı 30-40 yaş aralığındadır. Ebeveyn eğitim düzeyleri karşılaştırıldığında ise deney grubu çocukların annelerinin %50’si, babalarının %45’i ortaöğretim; kontrol grubu çocukların annelerinin %50’si, babalarının %45’i, yükseköğretim mezunu olarak karşımıza çıkmaktadır.

Bu araştırmada YDEP uygulanan ve uygulanmayan çocuklar arasındaki denkliliği ölçebilmek adına yapılan “Mann Whitney U Testi” sonuçları dikkate alındığında; her iki gruptaki çocukların SBÖ’ nün ($U=195.500$, $p>0.05$), PDÖ’ nün ($U=166.000$ $p>0.05$) ve WSPÇ’ nin ($U=147.000$ $p>0.05$) “ön test” sonuçları kıyaslandığında anlamlılık adına herhangi bir bulguya rastlanmamıştır. Edinilen bulgular deney ve kontrol grubunun sosyal beceriler, problem davranışlar ve kişiler arası problem çözme becerileri açısından YDEP uygulanmadan önce birbirlerine denk olduklarını göstermektedir.

2.3. Veri Toplama Araçları

Araştırmada, YDEP’ in çocukların sosyal davranış ve kişilerarası sorun çözme beceri gelişimine etkisini ölçmek adına çocuk ve ailenin demografik bilgilerine ulaşmak için “Çocuk-Aile Bilgi Formu” “Anaokulu ve Ana Sınıfı Davranış Ölçeği (PKBS_2)” ve “Wally Sosyal Problem Çözme Testinden” yararlanılmıştır.

Çocuk Aile Bilgi Formu. Bu form araştırma katılımcıları ve ebeveynleri ile ilgili kişisel verileri elde etmek katılımcıların yaşı, cinsiyeti, kaç kardeş olduğu, kardeşlerinin yaşları, ne kadar süredir okul öncesi eğitime devam ettiği, ebeveyn yaş aralığı, mesleği ve öğrenim durumu, ailenin gelir düzeyine ait demografik bilgilere ulaşmak için hazırlanmıştır.

Anaokulu ve Ana Sınıfı Davranış Ölçeği (PKBS_2). Kenneth W. Merrill (1994) tarafından 3-6 yaş aralığındaki erken çocukluk dönemi çocuklarının sosyal beceri ve sorun davranışlarını ölçmek için geliştirilmiştir. Ölçme aracı (2003) tekrar gözden geçirilerek norm çalışması erken

çocukluk dönemi 3-6 yaş aralığındaki toplam 3,317 çocuğun katılımıyla gerçekleştirilmiştir. Özbey (2009) ölçeğin Türk çocukları için geçerlik ve güvenilirlik çalışmasını yapmıştır. Toplam 76 maddeden oluşan ölçeğin 25 maddesi yapılan faktör analizinden sonra, Problem Davranış Ölçeği'ndeki 40. madde ise uzman görüşü sonrasında çıkarılmış ve toplam 50 madde kalmıştır. Ölçek "Hiç, Bazen, Sıklıkla, Nadiren" ifadelerinin yer aldığı dördümlü likert tipi derecelendirme yöntemi ile ölçülen maddelerden oluşmaktadır ve ölçeğin uygulanması yaklaşık 10-12 dk. sürmektedir. (PKBS_2)'nin İngilizce formunda iç tutarlılık kat sayısı "SBÖ ve PDÖ" ölçekleri için .90 ve .97; her alt boyutlarında ise .81 ve .95 dir. Ölçek "Sosyal Beceri Ölçeği (SBÖ)" ve "Problem Davranış Ölçeği (PDÖ)" olarak iki alt ölçek şeklinde uygulanmaktadır. Ölçeğin araştırma sürecinde öğretmenlere nasıl doldurulacağı ile ilgili gerekli bilgilendirmelerin yapılmasının ardından uygulanması sağlanmıştır. Alt ölçeklerden SBÖ' den alınan puan yüksek olduğunda değerlendirme açısından sonuç olumlu; PDÖ' den alınan puan yüksek olursa değerlendirme açısından sonuç olumsuz anlamı taşımaktadır. Bu çalışmada iç tutarlılık anlamında güvenilirliği sağlamak adına yapılan analizde uygulanan ölçme aracının alfa iç tutarlılık kat sayısı .70 olarak hesaplanmıştır.

Sosyal Beceri Ölçeği (SBÖ). "Sosyal İş Birliği", "Sosyal Etkileşim" ve "Sosyal Bağımsızlık/Kabul" şeklinde alt boyutlara ayrılan ölçek toplam 23 maddeden oluşmaktadır. SBÖ' den yüksek puan alınması "sosyal beceri gelişimi" açısından pozitif anlam içermektedir. İç tutarlılık anlamında güvenilirliği hesaplanan ölçme aracının alfa iç tutarlılık kat sayısı .86 olarak hesaplanmıştır.

Problem Davranış Ölçeği (PDÖ). Toplam 27 maddeye sahip olan ölçme aracı "Anti Sosyal" "Benmerkezci" "Dışa Yönelim" "İçe Yönelim" şeklinde kategorilere ayrılmaktadır. PDÖ' den düşük puan alınması "problem davranışlar" açısından pozitif bir anlam taşımaktadır. Bu çalışmada iç tutarlılık anlamında güvenilirliği sağlamak adına yapılan analizde PDÖ' nün alfa iç tutarlılık kat sayısı .91 olarak hesaplanmıştır.

Wally Sosyal Problem Çözme Testi (WSPÇ). Spivack ve Shure'nin (1985) Preschool Problem-Solving Test, Rubin ve Kresnor'un (1986) Child Social Problem-Solving Test adlı testlerinin birleşiminden oluşturulan bir testtir. Çocukların varsayımsal olarak sunulan sosyal ilişkiler sonrasında gelişen problem durumlarına verdikleri tepkileri değerlendirilerek, sosyal problem çözme becerilerinin ölçüldüğü bir testtir. Test, her biri kişilerarası problem durumlarını ifade eden on beş farklı resmi içermektedir. Kız ve erkek çocuklara olası muhtemel durumlara uygun olarak farklı formlarda hazırlanmıştır. Uygulama esnasında, varsayımsal durumlara ilgili hazırlanmış 15 resim çocuğa sırayla gösterilerek, böyle bir durumla karşılaştığında problemi nasıl çözümleyeceği ile ilgili sorular sorularak fikirleri alınır.

Yaratıcı Drama Eğitim Programı (YDEP). YDEP, 30 farklı temayı içeren (sosyal davranış ve sosyal problem çözme beceri gelişimine yönelik) etkinliklerin, farklı drama teknikleriyle çocuklara sunulduğu bir eğitim programıdır. YDEP 30 gün süresince, hafta içi her gün olmak üzere, kahvaltı saatinin hemen ardından 1,5-2 saatlik bir süreçte araştırmacı tarafından uygulanmıştır. Etkinlik planı şeklinde uygulanan YDEP' te birbirini izleyen bir sıra ile ısınma/hazırlık, canlandırma ve değerlendirme/tartışma çalışmaları yer almıştır.

YDEP' in geliştirilme sürecinde; gerekli literatür taraması yapılarak ulusal okul öncesi eğitim programından seçilecek ve araştırma kapsamında oluşturulacak kazanımlara uygun temalar belirlenmiş ve etkinlik havuzu oluşturulmuştur. YDEP' de yer alan kazanımlar, ulusal

erken çocukluk eğitim programında yer alan “kazanım ve göstergelere” dayalı olarak, literatür destekli ve uzman görüşleri doğrultusunda belirlenmiştir. Kazanımlar temel alınarak ve bir çalışma teması içerisinde hazırlanan etkinlikler; kazanımlara uygunluğu ve etkililiği açısından tekrar uzman görüşüne sunulmuştur. Araştırmacının süreci yönetebilmesi, etkili sınıf yönetimi becerilerine sahip olabilmesi ve yaşanabilecek olumsuzlukları daha net görebilmesi için hazırlanan etkinlikler pilot uygulamaya tabi tutulmuştur ve ardından uygulamaya geçilmiştir.

Bu araştırma için veri toplama süreci öncesinde, Hacettepe Üniversitesi Etik Komisyonu’ndan (07/01/2020-35853172-300) etik kurul kararı ve Millî Eğitim Bakanlığı’ndan(02/03/2020-61900286-20-E. 4552580) uygulama izinleri alınmıştır.

3. Bulgular

Araştırmada, ölçme araçlarının uygulanması sonucu edinilen verilerin ön test-son test puanlarının normallik değerleri ve çarpıklık-basıklık kat sayıları yapılan “Shapiro-Wilk Testi” ile belirlenmiştir. “Çarpıklık-basıklık kat sayıları” “-1 ile +1 arasında” olmayan veriler normal dağılım göstermemektedir (Hair, Black, Babin, Anderson ve Tatham, 2013). Her iki grupta da araştırmaya katılan çocuk sayısının 30’dan az olması ve verilerin normal dağılım göstermemesinden dolayı, parametrik olmayan yöntemler kullanılmıştır ve bunun için hipotez birin sınavında “Mann Whitney U Testi” analizi yapılmıştır.

YDEP’ e dâhil olan ve olmayan çocukların “sosyal beceri, problem davranış ve kişilerarası sorun çözme beceri” puanları karşılaştırılarak istatistiksel anlamlılık düzeyini belirlemek için “Mann Whitney U Testi” uygulanmış ve puanlar Tablo 1’de verilmiştir.

Tablo 1.

Deney ve Kontrol Grubu Çocukların SBÖ, PDÖ ve WSPÇ Son Test Puanlarına İlişkin Mann Whitney U Testi Sonuçları

Ölçek	Grup	N	Sıra Ortalaması	Sıra Toplamı	U	p	η ²
Sosyal İş Birliği	Deney	20	24.45	489.00	121.000	.030*	0.138
	Kontrol	20	16.55	331.00			
Sosyal Bağımsızlık/ Sosyal Kabul	Deney	20	20.32	406.50	196.500	.916	
	Kontrol	20	20.68	413.50			
Sosyal Etkileşim	Deney	20	21.60	432.00	178.000	.448	
	Kontrol	20	19.40	388.00			
SBÖ Toplam	Deney	20	26.58	531.50	78.500	.001**	0.185
	Kontrol	20	14.42	288.50			
Dışa Yönelim	Deney	20	17.25	345.00	135.000	.075	
	Kontrol	20	23.75	475.00			
İçe Yönelim	Deney	20	18.60	372.00	162.000	.236	
	Kontrol	20	22.40	448.00			
Anti Sosyal	Deney	20	18.92	378.50	168.500	.138	
	Kontrol	20	22.08	441.50			
Benmerkezci	Deney	20	18.72	374.50	164.500	.221	
	Kontrol	20	22.28	445.50			
PDÖ Toplam	Deney	20	15.40	308.00	92.000	.005**	0.184
	Kontrol	20	25.60	512.00			
WSPÇ	Deney	20	30.48	609.50	0.500	.000***	0.865
	Kontrol	20	10.52	210.50			

*p<0.05

**p<0.01

***p<0.001

Tablo 1’de, YDEP’ e katılan ve katılmayan her iki gruptaki çocukların SBÖ’ nün alt boyutu olan “Sosyal İş Birliği Becerileri” ve ölçme aracının “son test” puanlarının tamamından elde edilen bulgular göz önüne alındığında, YDEP uygulanan çocuklar lehine istatistiksel olarak anlamlı bir fark elde edilmiştir. (U=121.000, p<0.05). “Eta kare etki büyüklüğü değeri” $\eta^2=0.138$ hesaplanmıştır. Elde edilen bulgulara göre uygulanan eğitim programı çocukların “Sosyal İş Birliği” beceri puanlarını olumlu yönde “orta düzeyde” etkilemiştir. Aynı tabloda her iki gruptaki çocukların SBÖ’ nün “son test” puanları toplamından aldıkları puanlar kıyaslandığında, YDEP uygulanan çocuklar lehine anlamlı bir farklılık olduğu (U=78.500, p<0.01) ve “eta kare etki büyüklüğü değerinin” $\eta^2=0.185$ olarak hesaplandığı görülmektedir. Elde edilen bulgulara göre YDEP, çocukların “sosyal beceri” puanlarını olumlu yönde “geniş düzeyde” etkilemiştir.

Tablo 1’de, her iki grupta bulunan çocukların WSPÇ’ nin “son test” uygulamasından elde edilen puanları kıyaslandığında, YDEP uygulanan çocuklar lehine istatistiksel olarak anlamlı bir fark olduğu görülmektedir (U=0.500, p<0.001). “Eta kare etki büyüklüğü değerinin” ise $\eta^2=0.865$ olarak hesaplandığı belirtilmiştir. Edinilen bulgulara göre YDEP, çocukların kişilerarası sorun çözme beceri puanlarını olumlu yönde “geniş düzeyde” etkilemiştir.

Araştırmada YDEP’ e katılan ve katılmayan çocukların SBÖ, PDÖ ve WSPÇ “ön test” “son test” puanlarının istatistiksel olarak anlamlı bir fark yaratıp yaratmadığını kıyaslamak adına “Wilcoxon İşaretli Sıralar Testi” uygulanmış ve test puanları Tablo 2’de verilmiştir.

Tablo 2.

Deney ve Kontrol Grubu Çocukların SBÖ, PDÖ ve WSPÇ Ön Test-Son Test Puanlarına İlişkin Wilcoxon İşaretli Sıralar Testi Sonuçları

	Boyut	Son Test Ön Test	N	Sıra Ortalaması	Sıra Toplamı	z	p
Deney Grubu	Sosyal İş Birliği	Negatif Sıra	0	.00	.00		
		Pozitif sıra	20	10.5 0	210.00	-3.931*	.001****
		Eşit	0				
	Sosyal Bağımsızlık/ Sosyal Kabul	Negatif Sıra	0	.00	.00		
		Pozitif sıra	20	10.5 0	210.00	-3.940*	.001****
		Eşit	0				
	Sosyal Etkileşim	Negatif Sıra	0	.00	.00		
		Pozitif sıra	11	6.00	66.00	-2.949*	.003****
		Eşit	9				
	SBÖ Toplam	Negatif Sıra	0	.00	.00		
		Pozitif sıra	20	10.5 0	210.00	-3.924*	.000****
		Eşit	0				
Kontrol Grubu	Sosyal İş Birliği	Negatif Sıra	0	.00	.00		
		Pozitif sıra	18	9.50	171.00	-3.728*	.000****
		Eşit	2				
	Sosyal Bağımsızlık/ Sosyal Kabul	Negatif Sıra	1	3.50	3.50		
		Pozitif sıra	14	8.32	116.50	-3.233*	.001****
		Eşit	5				
	Sosyal Etkileşim	Negatif Sıra	0	.00	.00		
		Pozitif sıra	8	4.50	36.00	-2.585*	.010***
		Eşit	12				
	SBÖ Toplam	Negatif Sıra	0	.00	.00	-3.827*	.000****

		Pozitif sıra	19	10.00	190.00		
		Eşit	1				
Deney Grubu	Dışa Yönelim	Negatif Sıra	19	10.00	190.00	-3.828**	.000*****
		Pozitif sıra	0	.00	.00		
		Eşit	1				
	İçe Yönelim	Negatif Sıra	16	9.28	148.50		
		Pozitif sıra	1	4.50	4.50	-3.417*	.001****
		Eşit	3				
	Anti Sosyal	Negatif Sıra	4	2.50	10.00		
		Pozitif sıra	0	.00	.00	-1.890**	.059
		Eşit	16				
	Ben Merkezci	Negatif Sıra	12	6.50	78.00		
		Pozitif sıra	0	.00	.00	-3.166**	.002****
		Eşit	8				
PDÖ Toplam	Negatif Sıra	20	10.50	210.00			
	Pozitif sıra	0	.00	.00	-3.925**	.000*****	
	Eşit	0					
Kontrol Grubu	Dışa Yönelim	Negatif Sıra	18	9.50	171.00		
		Pozitif sıra	0	.00	.00	-3.735**	.000*****
		Eşit	2				
	İçe Yönelim	Negatif Sıra	10	5.50	55.00		
		Pozitif sıra	0	.00	.00	-2.823**	.005*****
		Eşit	10				
	Anti Sosyal	Negatif Sıra	5	3.00	15.00		
		Pozitif sıra	0	.00	.00	-2.070**	.039****
		Eşit	15				
	Benmerkezci	Negatif Sıra	11	6.00	66.00		
		Pozitif sıra	0	.00	.00	-2.956**	.003*****
		Eşit	9				
PDÖ Toplam	Negatif Sıra	15	11.17	167.50			
	Pozitif sıra	5	8.50	42.50	-2.335**	.020****	
	Eşit	0					
Deney Grubu	WSPÇ	Negatif Sıra	0	.00	.00		
		Pozitif sıra	20	10.50	210.00	-3.978*	.000*****
		Eşit	0				
Kontrol Grubu	WSPÇ	Negatif Sıra	2	3.50	7.00		
		Pozitif sıra	14	9.21	129.00	-3.197*	.001****
		Eşit	4				

*Negatif sıralar temeline dayalı

**Pozitif sıralar temeline dayalı

****p<0.01

*****p<0.001

Tablo 2’de, YDEP’ e katılan ($p<0.05$, $p<0.01$, $p<0.001$) ve katılmayan çocukların ($p<0.05$, $p<0.01$, $p<0.001$) SBÖ’ nün tüm alt boyutlarından ve ölçek toplamından aldıkları puanlar kıyaslandığında, istatistiksel açıdan anlamlılık taşıdığı görülmektedir. Her iki grubun da toplam puanları ve fark puanlarının sıra ortalamasına dikkat edildiğinde ortaya çıkan farkın “pozitif sıralar” diğer bir deyişle “son test” puanlarının lehinde olduğu belirtilmiştir. Bu sonuç uygulanan YDEP’ in çocukların “sosyal becerilerini” geliştirmede etkili olduğunu göstermektedir. Kontrol grubunda puanların yüksek olması, ulusal okul öncesi eğitim programındaki “sosyal duygusal kazanımlara” uygun olarak hazırlanan etkinliklerden kaynaklı olabileceği düşünülmektedir.

Tablo 2 incelendiğinde, YDEP’ e katılan deney grubu çocukların PDÖ’ nün toplamından ve üç alt boyutundan (Dışa Yönelim, İçe Yönelim ve Benmerkezci) edinilen puanlar

kıyaslandığında istatistiksel olarak anlam taşıdığı ($p<0.01$, $p<0.001$) görülmektedir. Ölçme aracından edinilen “toplam puanları” ve “fark puanlarının sıra ortalaması” dikkate alındığında ortaya çıkan farkın “negatif sıralar”, diğer bir deyişle “ön test” puanlarının lehinde olduğu belirtilmektedir. Öte yandan YDEP’ e katılmayan çocukların da PDÖ’ nün toplamından ve alt boyutlarının tamamından edindikleri puanlar kıyaslandığında istatistiksel olarak anlamlı olduğu gözlenmektedir ($p<0.05$, $p<0.01$, $p<0.001$). Alınan “toplam puanlar” ve “fark puanlarının sıra ortalaması” dikkate alındığında oluşan farkın “negatif sıralar” başka bir deyişle “ön test” puanlarının lehinde olduğu belirtilmektedir. Yani kontrol grubuna sınıf öğretmenleri tarafından hazırlanıp uygulanan ulusal okul öncesi eğitim programındaki etkinliklerin ve bu etkinliklerden birinin de drama etkinliği olması, çocukların “problem çözme beceri” gelişimleri üzerinde etkili olmuş olabilir.

Aynı tabloda YDEP’ e katılan ($z=-3.978$, $p<0.001$) ve katılmayan ($z=-3.197$, $p<0.01$) çocukların WSPÇ’ den aldıkları puanlar kıyaslandığında, her iki grup için anlamlı bir farklılık meydana geldiği gözlenmektedir. İki grupta da “fark puanlarının sıra ortalaması” ve ölçek toplam puanları dikkate alındığında oluşan farkın “pozitif sıralar” yani “son test” puanlarının lehine olduğu gözlenmektedir. Bu sonuç geliştirilen YDEP’ in çocukların “sosyal problem çözme” beceri gelişimini desteklemede etkili olduğunu göstermektedir.

Sadece YDEP’ e katılan çocukların “sosyal beceri” ve “kişilerarası sorun çözme becerileri” arasındaki ilişkinin niteliğini belirlemek için “Spearman Korelasyon Analizi” uygulanmış ve analize ilişkin sonuçları Tablo 3’te verilmiştir.

Tablo 3.

Sosyal Davranışlar ile Kişilerarası Sorun Çözme Becerileri Arasındaki İlişki

	1	2	3
1-Sosyal Problem Çözme	-		
2-Sosyal Beceri	,573**	-	
3-Problem Davranış	-,471**	-,258*	-

* $p<0.05$

** $p<0.01$

Tablo 3’te, YDEP’ e katılan çocukların “sosyal becerileri” ile “kişilerarası sorun çözme becerileri” arasındaki ilişki kıyaslanmış “pozitif yönlü orta düzeyli” anlamlı bir ilişki olduğu belirtilmiştir ($r_s= 0.573$). Bu sonuç, YDEP’ e katılan çocukların sosyal beceri puanları yükseldikçe, kişilerarası sorun çözme beceri puanlarının da yükseldiğini göstermektedir. Bunun yanı sıra, “sosyal sorun çözme becerileri” ile “problemlerle davranışlar” sergileme düzeyi arasındaki ilişki kıyaslanmış ve “negatif yönlü orta düzeyli” anlamlı bir ilişki olduğu gözlenmiştir ($r_s= -0.471$). Bu sonuç; YDEP’ e katılan çocukların sosyal sorun çözme beceri puanları yükseldikçe, problemlerle davranışlar sergileme olasılıklarının düştüğünü göstermektedir. Benzer şekilde sosyal davranışlar ile problem davranışlar arasındaki ilişki kıyaslandığında “negatif yönlü düşük düzeyli” istatistiksel olarak anlam ifade eden bir ilişki olduğu gözlenmektedir ($r_s=-0.258$). Bu sonuç; “sosyal becerilerde” yetkinleşen YDEP uygulanan çocukların, “sorun davranışlar” sergileme olasılıklarında düşme olduğunu ortaya koymaktadır.

4. Tartışma, Sonuç ve Öneriler

Yapılan istatistiksel analiz sonuçları, YDEP' in okul öncesi çocukların sosyal beceri kazanımını desteklediğini ortaya koymaktadır. Uygulanan YDEP' in okul öncesi çocukların sosyal beceri kazanımını desteklediği belirtilmiştir. YDEP uygulaması sonrasında deney grubu çocuklarda SBÖ' nün alt boyutlarında, kontrol grubu çocukların puanlarına göre istatistiksel olarak daha anlamlı bir artış mevcuttur. Bu noktada uygulanan eğitim programının çocukların sosyal beceri gelişimini etkilemiş olabileceği ifade edilebilir. Çocukların yetişkinlerle, akranlarıyla ve diğer çocuklarla olan ilişkilerinin niteliği, sosyal beceri gelişimlerinin düşük ya da yüksek düzeyli olması ile yakından ilişkilidir. Sosyal beceriler açısından yetkin olan çocuklar; buldukları ortamlarda kabul gören, uyumlu ve sağlıklı sosyalleşme süreci içerisinde olan çocuklardır. Araştırma bulguları uygulanan YDEP' in çocukların sosyal beceri gelişimini desteklediğini ve sosyal-duygusal açıdan birçok davranış kalıbını öğrenmeleri için alternatifler sunduğunu ortaya koymaktadır. YDEP' de yer alan etkinliklerin grup çalışması şeklinde planlanması, çocukların etkinlikler sırasında yardımlaşarak, iş birliği içinde paylaşımlarda bulunması ve sosyal davranış kalıplarını grup etkileşimi ile öğrenmeleri sosyal beceri puanlarını artırmış olabilir.

YDEP kapsamına alınan etkinlikler planlanırken tanışma, empati kurma, problem çözme gibi aynı zamanda sosyal becerilerin boyutlarını da içeren temalar ve sosyal davranış kalıpları da göz önünde bulundurulmuştur. Mesela, "Tanışma" temalı etkinlik; çocuk kayb olduğunda ya da farklı bir ortama girdiğinde, kendi özelliklerini ve aile bilgilerini paylaşabilmesi amacı ile hazırlanmıştır. Çocuklar temalara uygun olarak yapılan canlandırmalar sırasında ana karakterin karşı karşıya kaldığı sosyal beceri kalıplarını bizzat deneyimleme şansına sahip oldukları için uygulanan eğitim programı sosyal davranış ve sosyal beceri gelişimini olumlu şekilde etkilemiş olabilir. Alan yazını incelemesinde de araştırma bulgusunu destekleyen başka araştırmalara rastlanmıştır (Brown, 2017; Ceylan, Gök Çolak ve Demir, 2019; Gao ve Hal, 2019; Lumandan, 2018; Schellenberg, Corrigall, Dys ve Malti, 2015). Çocuğun yaşadığı topluma uyum sağlaması ve sosyal davranış kalıplarını erken yıllarda kazanması oldukça önemlidir. Öte yandan bu davranış kalıplarının çocuklara oyun şeklinde sunulması hem kolay öğrenmeyi sağlayacak hem de kalıcılığı artıracaktır (Elias ve Arnold, 2006). Yaratıcı dramın grup etkinliği şeklinde yapılması ve sosyal etkileşimin ön planda olması, tüm beden ve duyu organlarının aktif ve eşgüdümlü çalıştığı bir yöntem olması dolayısıyla çocukların sosyal beceri gelişimini desteklediği vurgulanmaktadır (Lumandan, 2018). Dramatik etkinliklerin iş birliği içinde çalışma, paylaşımda bulunma, yardımlaşma gibi toplum yanlısı davranışların gelişimini desteklediği ortaya konmuştur (Celume, Besancon ve Zenasni, 2019). Uygulanan YDEP' de yer alan canlandırmalar; çocukların farklı rollere girerek iletişim içinde olmaları, yardımlaşmaları, dramatik durumlarla ilgili paylaşımlarda bulunmaları hem sürdürülebilir olumlu akran ilişkileri için hem de problemlere en etkin çözüm yolunun bulunması için fırsatlar sunmaktadır. Geliştirilen YDEP' teki farklı temalara dayalı sosyal beceri etkinliklerinin, çeşitli drama teknikleriyle ve oyunsu süreçler yoluyla sunulması alışılabilir öğrenme yöntemlerinden farklı olduğu için çocukların dikkatini çekmiş olabilir.

Araştırma sonucuna göre YDEP, çocukların kişilerarası sorun çözme beceri gelişimini desteklemektedir. YDEP uygulanan deney grubu çocuklarının kişilerarası sorun çözme beceri puanları, kontrol grubu çocuklarına kıyasla daha anlamlı bir artış göstermektedir. Çocuklarda sosyal problem çözme becerilerinin yüksek olması tüm sosyal ilişkilerinin niteliğini

etkilemektedir. Yapılan çalışmalar yaratıcı dramının sınıf ortamında bir etkinlik olarak kullanılmasının çocukların sosyal beceri gelişimine, iş birliği içinde çalışma, eleştirel düşünme ve sorun çözme beceri gelişimleri üzerinde etkili olduğunu ortaya koymaktadır (Ülker Erdem, 2017). Araştırma bulgusuna göre uygulanan eğitimin çocukların “kişilerarası sorun çözme becerilerini” olumlu şekilde etkilemiş olduğu “sosyal ilişkilerinin kalitesini” artırdığı söylenebilir.

Yapılan istatistiksel analiz sonuçlarına göre, uygulanan eğitim programına katılmayan kontrol grubundaki çocuklarında sosyal davranışlarının arttığı söylenebilir. Araştırma sonucunda yaratıcı drama eğitim programına dâhil edilmeyen, günlük eğitim akışı uygulanan kontrol grubu çocukların da puanlarında artış gözlenmektedir. Yaratıcı dramının yöntem olarak kullanıldığı literatürdeki önceki çalışmaların kontrol gruplarındaki değişimlere bakıldığında, sosyal beceri ve kişilerarası sorun çözme beceri gelişimlerinde belirli düzeyde artış olduğu görülmektedir. (Freeman ve Sullivan, 2003; Sözkese, 2015; Şenol ve Metin, 2021). Bunun nedeni, çocukların doğal olarak yaşadıkları olgunlaşma süreçlerinden, ulusal okul öncesi eğitim programının oyun temelli olmasından ve dramının okul öncesi eğitim kurumlarında bir etkinlik türü olarak uygulanmasından kaynaklı olabilir. Literatürdeki çalışmalar okul öncesi eğitimin çocukların; iş birliği içinde çalışma, yardımlaşma, paylaşma, problem çözme, etkileşim kurma gibi sosyal davranış gelişimlerini artırdığını, okul öncesi eğitime devam eden çocukların, devam etmeyenlere göre bu becerilerinin daha yüksek olduğunu ortaya koymaktadır (Anderson, 1989; Clarke-Stewart, Gruber ve Fitzgerald, 1999; Sözkese, 2015). Başaran ve Ulubey (2018) çalışmalarında öğretmenlerin genellikle etkinlikleri planlarken yöntem ve teknik olarak oyunu kullandıklarını, Aksoy (2014) ve Boz, Uludağ, Tokuç, (2018) oyun temelli yöntemlerin çocukların sosyal beceri gelişimine olumlu etkileri olduğunu ifade etmişlerdir. Bu durum, rutin etkinliklerin genel olarak oyunsu özellikler taşıması, çocuğun oyun etkinliklerine gönüllü olarak katılması, yaparak öğrenme ve beraberinde eğlenceyi de getirmesinden kaynaklı olabilir.

Araştırmadan elde edilen sonuca göre, YDEP çocukların kişilerarası sorun çözme beceri gelişimini desteklemektedir. Araştırma sonuçları, sosyal beceriler açısından yetkin olan çocukların kişilerarası sorun çözme becerilerinin de arttığını ortaya koymaktadır. Sosyal beceri gelişimi iyi olan çocuklar; iş birliği, paylaşma, yardımlaşma, kurallara uyma, nazik olma gibi becerileri sosyal ortamlarda daha fazla kullandıkları için öz saygıları daha yüksektir ve pek çok sorunun üstesinden gelmeleri beklenmektedir. Son zamanlarda yapılan çalışmalar incelendiğinde, öz saygısı yüksek çocukların sosyal ilişkilerde ve bu ilişkilerden kaynaklı sorunları çözmeye daha başarılı olduklarını ortaya koymaktadır (Kaytez ve Kadan, 2016).

Yapılan çalışmanın bulguları, sorun davranışlarında azalma gösteren çocukların daha iş birlikçi bir yaklaşım sergilediklerini ortaya koymaktadır. Bu bulguya göre çocukların sosyal ilişkiler sırasında yaşadıkları sorunları çözümlerken; yalan söyleme, saldırgan davranışlar, şiddete başvurma, tehdit, kandırma gibi istenmeyen çözümlerden ziyade, iş birliği yapma, yardımlaşma, dinleme, paylaşma gibi sosyal kabul gören çözümleri tercih ettikleri söylenebilir. Alan yazınında araştırma bulgusu ile paralellik gösteren başka araştırmalar da vardır (Hune ve Nelson, 2002; Malik, Balda ve Punia, 2006).

Çocuklarda kişilerarası sorun çözme beceri gelişimi için yaratıcı dramadan faydalanılabilir. Yaratıcı dramadaki etkinlikler aracılığı ile çocuklar; hayali kahraman ve olayları olan öyküleri kullanarak sosyal ilişkilerde karşılaştıkları bazı sorun davranışlara; doğaçlama, rol oynama, zihinde kurma, beyin fırtınası, tartışma ve birlikte çözüm üretme gibi farklı yöntem ve

teknikleri kullanma şansı yakarlar (Önder, 2004). Sosyal beceri gelişimi beraberinde kişilerarası sorun çözme becerilerinin gelişimini de sağlar, dolayısıyla sosyal davranışlarda yetkinlik kazanan çocukların kişilerarası sorun çözme becerileri de artmaktadır (Uysal, 2016). YDEP' in değerlendirme aşamasında problemleri grup şeklinde tartışılması, canlandırma süreci sonrasında duygu ve düşüncelerin paylaşılması da puanları yükseltmiş olabilir.

YDEP' de yer verilen etkinliklerin sosyal problemleri azalttığı düşünülebilir. YDEP problemi tanıma, sebep-sonuç ilişkisi kurma, çözüm üretme, en etkili çözümü bulmaya yönelik etkinliklerden oluşmaktadır. Mesela "Ormanda Keyifli Bir Gezi" adlı etkinlikte; haklara saygı, hakların korunması ve başkalarıyla yaşanabilecek sorunların çözümü hedeflenmiştir. Çocuklar farklı drama aşamaları ile (ısınma/hazırlık, canlandırma) ve temalara uygun sosyal davranış kalıplarını sergileyerek (haklara saygı, konuşarak ve uzlaşarak sorun çözme, gerekli durumlarda yetişkin desteğinin sağlanması gibi) çeşitli rollere girerek süreci yaşamışlardır. Son olarak değerlendirme aşamasında ise tüm süreç genel olarak gözden geçirilmiş, örnek olay ve durumlar üzerinden en doğru ve etkili çözüm için açık uçlu sorularla çocukların kişilerarası sorun çözme beceri gelişimi desteklenmiştir. Dramatik etkinliklerin farklı materyallerle sunulması (kuklalar, hayali öyküler, posterler vb. gibi) ve bunların çocukların kolaylıkla ulaşabileceği noktalara bırakılmış olması sosyal problem çözme beceri gelişimini artıran faktörler olarak sıralanabilir. Alan yazınında araştırma bulgusunu destekleyen başka araştırmalar da bulunmaktadır (Dak ve Trivedi, 2019; Değirmenci, 2020; Dinçer, Baş, Teke, Aydın, İpek ve Göktaş, 2019; Rowe, Salo ve Rubin, 2018).

Yapılan istatistiksel analiz sonuçları, YDEP' in çocuklarının "sosyal beceri" ve "kişilerarası sorun çözme beceri gelişimine" katkı sağladığını ortaya koymaktadır. Bu bağlamda YDEP' in uygulandığı çocukların, "sosyal beceri" ve "kişilerarası sorun çözme becerilerini" artırdığı söylenebilir. YDEP' i oluşturan etkinlikler, çocukların sosyal davranışlarını geliştirirken kişilerarası sorun çözme beceri gelişimini de artırmıştır. Mesela, "Gizemli Müzik Aletleri" adlı etkinlikte bir müzik sanatçısının; kendisine hediye edilen manevi değeri olan müzik aletini yanlışlıkla kırdığı, hediye eden kişinin bundan haberi olmadığı ve duyarsa üzüleceği varsayarak çocukların örnek durumlar üzerinden olay ambiyansına girmeleri için ortam yaratılmıştır. Daha sonra böyle bir durumda ne yapılması gerektiği, hediye eden kişinin duyması üzerine ne hissedebileceği çocuklara sorularak farklı problemlere aynı anda çözüm bulmaları sağlanmıştır. Çocuklar süreç içerisinde problemlere en etkili çözüm yollarını bulabilmek için farklı yöntemleri (beyin fırtınası, açık uçlu sorular, zihinde canlandırma, örnek olay vb. gibi) kullanabilme ve dramatik etkinlikler sırasında aktif rol alarak sosyal davranış kalıplarını bizzat yaşayarak deneyimleme fırsatı da yakalamışlardır. Karmaşık ve içinden çıkılmaz gibi görünen durumları, dramatik etkinlikler içinde yaşayıp, etkili çözüm yollarını uygulayarak problemleri durumlarla başa çıkmayı öğrenmişlerdir. Sosyal beceri yetkinliği gösteren çocukların daha mantıklı davranışlar sergiledikleri, daha az sorun davranışlar gösterdiği vurgulanmaktadır. Literatürde araştırma bulgusunu destekleyen başka araştırmalarda mevcuttur. Goldstein ve Lerner, (2017) dramatik oyunlara katılan çocukların sosyal beceri puanlarında artış gözlemlendiğini belirtmiştir. Lillard, Lerner, Hopkins, Dore, Smith ve Palmquist (2013) ile Weisberg, Durlak, Domitrovich ve Gullotta (2015), çocukların erken yıllardan itibaren sosyal problemler üzerinde kontrol sahibi olabilme yeteneği geliştikçe sosyal beceri, sosyal problem çözme beceri gelişimleri ve akademik yeterliliklerinde artış olduğunu ortaya koymuşlardır. Literatürde küçük çocuklarla yürütülen

diğer araştırmalarda da yalnızlık, akran zorbalığı, sosyal izolasyon, şiddet ile sosyal davranış yetersizlikleri arasında pozitif ilişki olduğunun altı çizilmiştir (Marryat vd., 2014; Sebanc, 2014).

4.1. Öneriler

1. Kurumlar bünyesinde yaratıcı drama kursu/sertifika programları ile “sosyal beceri” ve “kişilerarası sorun çözme beceri gelişimi”, dramatik etkinlikler ve önemine yönelik hizmet içi eğitim programları açılarak, okul öncesi öğretmenlerinin faydalanması sağlanabilir.
2. Yaratıcı dramayı araştırmalarında bir yöntem olarak kullanan araştırmacılar okul öncesi öğretmenleri ile iletişime geçerek sosyal beceri gelişimi, kişilerarası sorun çözme beceri gelişimine yönelik yaratıcı drama etkinlik planları hazırlayabilirler.
3. Aile katılımı etkinlikleri kapsamında ailelere; yaratıcı dramanın sosyal davranışlar ve kişilerarası sorun çözme beceri gelişimi üzerindeki etkisine dair bilgi verilerek sürece dâhil olmaları sağlanabilir.
4. Farklı yaş ve örneklem gruplarını içeren benzer ve uzun soluklu etkilerinin gözlemlenebileceği farklı boylamsal çalışmalar yapılabilir.

Çıkar Çatışması Bildirimi

Yazarlar, bu makalenin araştırılması, yazarlığı ve/veya yayınlanmasına ilişkin herhangi bir potansiyel çıkar çatışması beyan etmemiştir.

Destek/Finansman Bilgileri

Yazarlar, bu makalenin araştırılması, yazarlığı ve/veya yayınlanması için herhangi bir finansal destek almamıştır.

Etik Kurul Kararı

Bu çalışma 1. Yazarın 2021 yılında yaptığı doktora tezinden türetilmiş olup, araştırma için Hacettepe Üniversitesi Etik Komisyonu'ndan (07/01/2020-35853172-300) etik kurul kararı ve Millî Eğitim Bakanlığından (02/03/2020-61900286-20-E 4552580) uygulama izinleri alınmıştır.

Kaynakça/References

- Adıgüzel, Ö. (2017). *Eğitimde yaratıcı drama*. Pegem Akademi Yayıncılık.
- Akkocaoğlu Çayır, N., & Erdoğan, T. (2015). Okul öncesinden ilköğretime kuramdan uygulamaya drama. T. Erdoğan (Ed.), *Dramada planlama (ss. 109-127)*. Eğiten Kitap.
- Aksoy, N. C. (2014). *Dijital oyun tabanlı matematik öğretiminin ortaokul 6. Sınıf öğrencilerinin başarılarına, başarı güdüsü, öz-yeterlilik ve tutum özelliklerine etkisi*. (Yayın No. 356671) [Doktoratezi, Gazi Üniversitesi]. YÖK Ulusal Tez Merkezi.
- Aksoy, P. (2019). Theory and practice in social sciences. In V. Krystev, R. Efe, & E. Atasoy, (Eds.), *Drama in preschool education from theoretical processes to practice examples in preschool education (pp. 67-81)*. St. Kliment Ohridski University Press.
- Altınova, H. (2023). Okul öncesi eğitimde drama. Köksal Akyol, A. (Ed.), *Dramada teknik kullanımı (ss. 67-77)*. Hedef Yayıncılık.
- Andersson, B. E. (1989). Effects of public day care: A longitudinal study. *Child Development*, 60, 857-866.
- Arslan, Ü. (2015). Okul öncesinden ilköğretime kuramdan uygulamaya drama. T. Erdoğan, (Ed.), *Dramada teknikler (ss.75-105)*. Eğiten Kitap.
- Arewasikporn, A., Davis, M. C., & Zautra, A. (2013). Resilience: A frame work for understanding the dynamic relationship between social relations and health. In L. Matthew, & A. R. Nicole (Eds.), *Health and social relationships: The good, the bad, and the complicated (pp.215-231)*. WDC: American Psychological Association.
- Arveklev, S. H., Berg, L., Wigert, H., Morrison-Helme, M., & Lepp, M. (2018). Nursing students experiences of learning about nursing through drama. *Nurse Educ Pract.*, 28,60–65. <https://doi.org/10.1016/j.nepr.2017.09.007>
- Atış Akyol, N. (2020). *Okul öncesi dönem çocuklarda bağlanma ile Sosyal yetkinlik, kaygı, öfke ve öz-kontrol değişkenlerinde akran ilişkilerinin aracı rolü*.(Yayın No. 633846) [Doktoratezi,Hacettepe Üniversitesi]. YÖK Ulusal Tez Merkezi.
- Baldwin, P., ve Fleming, K. (2003). *Teaching literacy through drama: Creative approaches*. Routledge
- Boz, M., Uludağ, G., & Tokuç, H. (2018). Aile katımlı sosyal beceri oyunlarının okul öncesi dönemdeki çocukların sosyal becerilerine etkisi. *GEFAD / GUJGEF*, 38(1), 137-158.
- Bredenkamp, S. (2015). *Erken çocukluk eğitiminde etkili uygulamalar*. H. Z. İnan, & T. İnan (Çev.), (ss. 343-345). Nobel Yayıncılık.
- Bronfenbrenner, U. (2005). *Making human beings human: Bioecological perspectives on human development*. Sage.
- Brown, V. (2017). Drama as a valuable learning medium in early childhood. *Arts Education Policy Review*,118(3), 164–171. <http://dx.doi.org/10.1080/10632913.2016.1244780>
- Burke, M. R. (2014). *Gavin bolton's contextual drama*. Intellect.
- Büyüköztük, Ş. (2011). *DeneySEL desenler: Ön test-son test kontrol grubu desen ve veri analizi*. Üçüncü Baskı. Pegem Akademi.
- Can Yaşar, M. (2023). Okul öncesi eğitimde drama. Köksal Akyol, A. (Ed.), *Dramada uygulama aşamaları (ss. 79-93)*. Hedef Yayıncılık.

- Celume, M. P., Besançon, M., & Zenasni, F. (2019). Fostering children and adolescents' creative thinking in education. Theoretical model of drama pedagogy training. *Frontiers in Psychology, 9*(2611), 1-11.
- Ceylan, R., Gök Çolak, F., & Demir, B. (2019). The effect of drama activities on five-year-old children's social skills. *Educational Research and Reviews, 14*(12), 434-442. <https://doi.org/0.5897/ERR2019.3739>
- Clarke-Stewart, K. A., Gruber, C. P., & Fitzgerald, L. M. (1999). *Children at home and in day care*. Lawrence Erlbaum Associates.
- Dak, R., & Trivedi, K. (2019). A study on the advantages of creative drama in educating the preschool children. *Suraj Punj Journal for Multidisciplinary Research, 9*(6), 1184-1190.
- Darling-Churchill, K. E., & Lippman, L. (2016). Early childhood social and emotional development: Advancing the field of measurement. *Journal of Applied Developmental Psychology, 45*, 1-7. <https://doi.org/10.1016/j.appdev.2016.02.002>
- Değirmenci, B. (2020). *Yaratıcı drama temelli etkinliklerin okul öncesi çocukların problem çözme ve Sosyal Beceri düzeylerine etkisi*. (Yayın No. 620909) [Yüksek lisans tezi, Çağ Üniversitesi]. YÖK Ulusal Tez Merkezi.
- Dinçer, Ç., Baş, T., Teke, N., Aydın, E., İpek, S., & Göktaş, İ. (2019). Okul öncesi dönem çocuklarının kişiler arası problem çözme ve sosyal becerileri ile akran ilişkilerinin değerlendirilmesi. *Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 19*(3), 882-900. <https://doi.org/10.17240/aibuefd.2019.19.49440-478714>
- Doona, j. (2013). *Drama lessons for the primary school year calendar based learning activities*. Routledge Publication.
- Einarsdottir, J. (2014). Play and literacy: A collaborative action research in preschool. *Scandinavian Journal of Educational Research, 58*(1), 93-109
- Elias, M. J. (2006). The connection between academic and social emotional learning. M. J. Elias & H. Arnold (Eds.), *The educators guide to emotional intelligence and academic achievement: Social-emotional learning in the classroom* (pp. 4-14). CA: Corwin Press
- Elias, M. J., & Arnold, H. (2006). *The educators guide to emotional intelligence and academic achievement: Social-emotional learning in the classroom*. Corwin Press.
- Erdoğan, T. (2015). *Okul öncesinden ilköğretime kuramdan uygulamaya drama*. Eğiten Kitap.
- Freeman, G. D., Sullivan, K., & Fulton, C. R. (2003). Effects of creative drama on self-concept, social skills, and problem behavior. *The Journal of Educational Research, 96*(3), 131-138.
- Frydman, J. S. (2016). Role theory and executive functioning: Constructing cooperative paradigms of drama therapy and cognitive neuropsychology. *The Arts in Psychotherapy, 47*, 41-47. <https://doi.org/10.1016/j.aip.2015.11.003>
- Gao, Q., & Hall, A. H. (2019). Supporting preschool children's learning through dramatic play. *Teaching Artist Journal, 17*(3-4), 103-105. <https://www.tandfonline.com/action/showCitFormats?doi=10.1080/15411796.2019.1680236>
- Gönen, M., & Uyar Dalkılıç, N. (2017). *Çocuk eğitiminde yaratıcı drama*. Eğiten Kitap.
- Gustafson, R. I. (2009). *Race and curriculum music in childhood education*. Ruth Gustafson.
- Hair, J. F., Black, W. C., Babin, B. J., Anderson, R. E., & Tatham, R. L. (2013). *Multivariate data analysis*. Pearson Education Limited.

- Hartup, W. W. (1992). Peer relations in early and middle childhood. In V. B. Van Hasselt, & M. Hersen (Eds.), *Handbook of social development* (pp. 257-281). NY: Plenum.
- Howard, S. J., & Melhuish, E. (2017). An early years toolbox for assessing early executive function, language, self-regulation, and social development: Validity, reliability, and preliminary norms. *Journal of Psychoeducational Assessment*, 35(3) 255-275. <https://doi.org/10.1177/0734282916633009>
- Hu, B. Y., Fan, X., Wu, Z., Locasale-Crouch, J., Yang, N., & Zhang, J. (2017). Teacher-child interactions and children's cognitive and social skills in Chinese preschool classrooms. *Children and Youth Services Review*, 79, 78–86. <http://dx.doi.org/10.1016/j.childyouth.2017.05.028>
- Hune, J. B., & Nelson, C. M. (2002). Effects of teaching a problem-solving strategy on preschool children with problem behavior. *Behavioral Disorders*, 27(3), 185–207. <https://doi.org/10.1177%2F019874290202700302>
- Iverson, S. V. (2011). Dongs of citizenship: The use of music in the classroom. In J. K. Dowdy, & S. Kaplan (Eds.), *A toolbox for teachers* (pp. 49-54). Sense.
- Kayılı, G., & Arı, R. (2015). Wally sosyal problem çözme testi: Geçerlik ve güvenirlik çalışması. *Inesjournal Uluslararası Eğitim Bilimleri Dergisi*, 2(3), 51-60.
- Kaytez, N., & Kadan, G. (2016). Okul öncesi dönem çocuklarında akademik benlik saygısı ile kişiler arası problem çözme becerilerinin incelenmesi. *Eğitim ve Öğretim Araştırmaları Dergisi*, 5, 332-342.
- Kitta, S., & Kapinga, O. S. (2015). Towards designing effective preschool education programmes in Tanzania: What can we learn from theories? *Journal of Education and Practice*, 6(5), 180-185.
- Kjøbli, J., & Ogden, T. (2014). A randomized effectiveness trial of individual child social skills training: Six month follow-up. *Child and Adolescent Psychiatry and Mental Health*, 8(31), 1-11.
- Korošec, H., & Zorec, M. B. (2020). The impact of creative drama activities on aggressive behaviour of preschool children. *Research in Education*, 108(1), 62-79. <https://doi.org/10.1177/0034523719858219>
- Köksal Akyol, A. (2003). Drama ve dramanın önemi. *The Journal of Turkish Education*, 1(2), 1-14.
- Leidy, M. S., Guerra, N. G., & Toro, R. I. (2010). Positive parenting, family cohesion, and child social competence among immigrant latino families. *Journal of Family Psychology*, 24(3), 252-260
- Lewis, M., & Rainer, J. (2012). *Teaching classroom drama and theatre: Practical projects for secondary schools* (Revised Edition). USA: Routledge.
- Lillard, A.S., Lerner, M.D., Hopkins, E.J., Dore, R.A., Smith, E.D., & Palmquist, C.M. (2013). The impact of pretend play on children's development: A review of the evidence. *Psychological Bulletin*, 139, 1–34
- Lumandan, E. L. (2018). *Implementation of creative drama activities in three selected preschools*. (Publication No. 30598190) [Doctoral dissertation, University of Malaya]. PQDT Open.
- Malik, S., Balda, S., & Punia, S. (2006). Socio-emotional behaviour and social problem solving skills of 6-8 years old children. *Journal of Social Sciences*, 12(1), 55-58. <http://dx.doi.org/10.1080/09718923.2006.11978340>

- Marryat, L., Thompson, L., Minnis, H., & Wilson, P. (2014). Associations between social isolation, pro-social behaviour and emotional development in preschool aged children: A population based survey of kindergarten staff. *BMC Psychology*, 2(44), 1-11. <https://doi.org/10.1186/s40359-014-0044-1>
- Mayeux, L., & Cillessen, A. N. (2003). Development of social problem solving in early childhood: Stability, change, and associations with social competence. *The Journal of Genetic Psychology*, 164(2), 153-173. <https://doi.org/10.1080/00221320309597975>
- McCaslin, N. (2019). *Sınıf içinde ve dışında yaratıcı drama. Sekizinci Basımdan Çeviri.* Ş. P. Özdemir (Ed.), Nobel Yayıncılık.
- McCaslin, N. 2016. *Sınıf içinde ve dışında yaratıcı drama.* P. Ö. Şimşek (Çev.), Nobel Yayıncılık.
- McCaslin, N. (2006). *Creative drama in the classroom and beyond.* United States of Pearson Education.
- Nissen, H., & Hawkins, J. C. (2010). Promoting emotional competence in the preschool classroom. *Childhood Education*, 86(4), 255-259.
- Morrison, G. (2003). *Fundamentals of early childhood education, coral graphic service.* Merrill Prentice Hall.
- O'Hara, M. (1984). Drama in education: A curriculum dilemma. *Theory into Practice*, 23(4), 314-320.
- Ong, K. J., Chou, Y. C., Yang, D. Y., & Lin, C. C. (2020). Creative drama in science education: The effects on situational interest, career interest, and science-related attitudes of science majors and non-science majors. *EURASIA Journal of Mathematics, Science and Technology Education*, 16(4), 1-18. <https://doi.org/10.29333/ejmste/115296>
- Önder, A. (2010). *Yaşayarak öğrenme için eğitici drama: Kuramsal temellerle uygulama teknikleri ve örnekleri.* Sekizinci Baskı. Nobel YayınDağıtım.
- Önder, A. (2004). *Okul öncesi çocukları için eğitici drama uygulamaları.* Morpa Kültür Yayınları.
- Özbey, S., & Alisinanoğlu, F. (2009). Okul öncesi eğitim kurumuna devam eden 60-72 aylık çocukların problem davranışlarının bazı değişkenlere göre incelenmesi. *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 2(6), 493-516.
- Pinciotti, P. (1993). Creative drama and young children: The dramatic learning connection. *Arts Education in Early Childhood*, 94(6), 24-29.
- Prendiville, F., & Toye, N. (2007). *Speaking and listening through drama 7-11.* GBR: Sage.
- Rowe, M. L., Salo, V. C., & Rubin. K. (2018). Toward creativity do theatrical experiences improve pretend play and cooperation among preschoolers? *American Journal of Play*, 10(2), 193-207.
- Rubin, K. H. & Krasnor, L. R. (1986). Social-cognitive and social behavioral perspectives on problem solving. In M. Perlmutter (Ed.), *Cognitive perspectives on children's social and behavioral development* (pp.1-68). The Minnesota Symposia on Child Psychology. N.J: Erlbaum
- Samancı, O., & Uçan, Z. (2015). Sınıf öğretmeni adaylarının Sosyal sorun çözme beceri düzeylerinin incelenmesi. *Bartın Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, XIV. Uluslararası Katılımlı Sınıf Öğretmenliği Eğitimi Sempozyumu, Özel sayı (s.152-162). <https://doi.org/10.14686/BUFAD.2015USOSOzelsayi13206>
- San, İ. (2002). *Yaratıcı drama–eğitsel boyutları. Yaratıcı drama 1985–1995 yazılar.* Ö. Adıgüzel (Ed.), Naturel Yayınları.

- San, I. (1996). Yaratıcılığı geliştiren bir yöntem ve yaratıcı bireyi yetiştiren disiplin: Eğitsel yaratıcı drama. *Yeni Türkiye Dergisi*, 2, 148-160.
- San, İ. (1990). Eğitimde yaratıcı drama. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 23(2), 573-582. https://doi.org/10.1501/Egifak_0000000780
- Santrock, J. W. (2010). *Child development* (13th ed.). McGraw-Hill.
- Schellenberg, E. G., Corrigan, K. A., Dys, S. P., & Malti, T. (2015). Group music training and children's prosocial skills. *PLoS ONE*, 10(10), 1-14. <https://doi.org/10.1371/journal.pone.0141449>
- Sebanç, A. M. (2014). The friendship features of preschool children: Links with prosocial behavior and aggression. *Social Development*, 12(2), 249-268. <https://doi.org/10.1111/1467-9507.00232>
- Shure, M.B., & Spivack, G. (1982). Inter personal problem-solving in young children: A cognitive approach to prevention. *American Journal of Community Psychology*, 10, 341-356.
- Slade, P. (1969). *Child Drama*. Hodder and Stroughton.
- Sözkesen, A. (2015). *60-72 aylık çocukların değer eğitiminde öykü temelli yaratıcı drama yönteminin etkisi*. (Yayın No. 413992) [Yüksek lisans tezi, Adnan Menderes Üniversitesi]. YÖK Ulusal Tez Merkezi.
- Švábová, B. (2017). Creative drama at school and creative drama activities. *Prima Educatione*, 1, 113-127.
- Szecs, T. (2008). Teaching strategies: Creative drama in preschool curriculum: Teaching strategies implemented in Hungary. *Childhood Education*, 85(2), 120-124.
- Şenol, F. B., & Metin, E. N. (2021). Examining the effectiveness of drama education program on the interaction and social skills of children in preschool classes applying inclusive practices. *Education and Science*, 46(208), 189-212. <https://doi.org/10.15390/EB.2021.9033>
- Tican Başaran, S., & Ulubey, Ö. (2018). 2013 Okul öncesi eğitim programının değerlendirilmesi. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 51(2), 1-38. <https://doi.org/10.30964/auebfd.417643>
- Uysal, H. (2016). *Eşsiz yıllar müdahale programı çocuk boyutu'nun uyarlanması ve programın etkililiğinin araştırılması*. (Yayın No. 418197) [Doktora tezi, Hacettepe Üniversitesi]. YÖK Ulusal Tez Merkezi.
- Ülker Erdem, A., Aydos, E. H., & Gönen, M. (2017). Okul öncesi eğitim ortamlarında yaratıcı drama kullanımı: Öğretmenler ve öğretmen adayları perspektifinden bir inceleme. *Hasan Ali Yücel Eğitim Fakültesi Dergisi*, 14-1(27), 409-424
- Üstündağ, T. (2009). Yaratıcı dramının üç boyutu. *Yaşadıkça Eğitim*, 49, 19-23.
- Üstündağ, T. (2000). *Yaratıcı drama, öğretmenin günlüğü*. Pegem Yayıncılık.
- Wee, S. J. (2009). A case study of drama education curriculum for young children in Early Childhood programs. *Journal of Research in Childhood Education*, 23(4), 489-501.
- Weissberg, R. P., Durlak, J. A., Domitrovich, C.E., & Gullotta, T. P. (2015). Social and emotional learning: Past, present, and future. In J. A. Durlak, C. E. Domitrovich, R. P. Weissberg, & T.P. Gullotta (Eds.), *Handbook of social and emotional learning: Research and practice* (pp. 3–19). Guilford Press.

- Winston,J., & Tandy, M. (2005.) Beginning drama 4–11. David Fulton.
- Wright, C., Diener, M. L., & Kemp, J. L. (2013). Story telling dramas as a community building activity in an Early Childhood classroom. *Early Childhood Education Journal*, 41(3), 197-210. <https://doi.org/10.1007/s10643-012-0544-7>
- Yılmaz, G. (2019). *Okul öncesi eğitim alan çocukların duygu düzenleme ve sosyal problem çözme becerilerine yaratıcı drama eğitiminin etkisi*. (Yayın No. 5552312) [Yüksek lisans tezi, Kırklareli Üniversitesi]. YÖK Ulusal Tez Merkezi.

İletişim/Correspondence

Dr. Öğr. Üyesi Nihal AKALIN
nihal.akaslan@gmail.com

Doç Dr. Menekşe BOZ
mboz@hacettepe.edu.tr